

15.

LISTINA, KTEROU ŘÍMSKÝ KRÁL LUDVÍK DÁVÁ ČESKÉMU
KRÁLI JANOVÍ V ZÁSTAVU CHEBSKO.

(1322.)

Chebsko, původně západní část území slovanských Sedličanů, bylo — jak mnohé tomu nasvědčuje — až do první čtvrtiny XII. století součástí raně feudálního českého státu. Po celá dvě další století náleželo k marce „nordgavské“, která tvořila součást německé („římské“) říše ovládané tehdy rodem Štaufů. Jak se římsí králové resp. císařové tohoto území zmocnili, není jasné. Jisté však je, že v tomto období se obyvatelstvo Chebska poněmčilo a že zde tehdy také při starém hradě, kdysi slovanském, vzniklo významné německé město. Zejména ve XII. století odehrála se tu řada historických událostí památných jak pro Němce tak pro sousední stát český, který byl tehdy v hlubokém politickém úpadku v souvislosti s feudální rozdrobeností.

Někdy v letech 1265—1266 obsadil Cheb a Chebsko český král Přemysl Otakar II. využiv zmocnění k „ochraně“ říšských držav na východ od Rýna, jehož se mu tehdy dostalo od anglického krále Richarda, jakožto krále římského při sporech o trůn v říši. Této državy, pro český stát mimořádně důležité, nemínil se už vzdát. Mezi jeho tituly se ihned objevuje i označení „dominus Egrae“ — pán Chebu. V dalším průběhu událostí odůvodňoval Přemysl Otakar II. svou držbu právně jednak tím, že Chebsko drží jako věno své matky, dcery štaufského krále Filipa, jednak tím, že některé hrady v této krajině zakoupil.

Roku 1277 římský král Rudolf Habsburský přistoupil na to, že Chebsko bude považováno za zástavu v rukách českého krále, avšak pro novou českou pohledávku, totiž pro 10.000 hřiven stříbra, které Rudolf současně stanovil jako věno své dcery zasnoubené králevici Václavovi.

V následujících letech se hospodářství i právní důvod zástavní držby Chebska několikrát změnil mezinárodními jednáními mezi českými panovníky a říší. Česká koruna nehodlala se tohoto území vzdát a němečtí panovníci neměli dosti sil ani peněžních prostředků, aby české zástavní právo odstranili. Král Jan Lucemburský posléze využil nových sporů v Německu o hodnost římského krále a dal si r. 1322 vystaviti od krále Ludvíka, o jehož vítězství se podstatně zasloužil, novou zástavní listinu, kde se tentokrát jmenuje ohromná částka 20.000 hřiven stříbra, kterou je římský král českému králi dlužen, a jejímž splněním bylo by lze Chebsko ze zástavy vyplatiti. K zaplacení této částky nikdy nedošlo a tak Chebsko — tenkrát oblast téměř dvojnásobného rozsahu než na konci feudalismu — zůstalo již při českém státě.

Z literatury:

Emanuel ŠIMEK, Chebsko v staré době, Brno 1955.

Jaromír ČELAKOVSKÝ, stař „Stručné ústavní dějiny města Chebu a krajiny chebské“, Povšechné české dějiny právní. Druhé doplněné vydání podle Ottova slovníku naučného, Praha 1900, str. 293—336.

„Wir Ludwig... Tun chunt... daz wir umb den nuczen vnd erbern dienst den vns und dem riche unser lieber fürste und

„My Ludvík, římský král... oznamujeme..., že za užitečnou a čestnou službu, kterou nám a říši prokázal náš milý

swager Johannis, chunig von Beheim vnd von Polen, getan hat an dem strite bei Müldorf mit vnsern vnd des riches veinden Friderichen vnd Heinrich, brudern, herczogen von Oesterreich, da si vnd ir helfer gevangen wurden an sant Michels abend, verseczen im Eger, die stat vnd das lant mit den vesten Hohemberg, Seberg, Kynsperg, mit herschaft, rechten, vogtayen, klostern, burchlehen, juden, mannschaft, nuczen vnd mit allem dem, das daczu gehort fur zcehen, tusent march silbers, drei pfunt haller für je die march zu reiten, vnd auch für zehen tusent march, die wir im vor dar auf gegeben haben, als er das vnser briefe gehabt hat; dieselbe stat, lant vnd vesten zu haben vnd zu nizzen von im vnd seinen erben an allen abslach, was sie sein geniezzen, ale lang vnd dacz wir es oder vnser nachkhumen an dem Riche von im oder seinen erben vmb die vorgenanten zweinczich tusent march silbers wider lesen. Datum Ratisb. ao. dom. 1322, feria II. post Michaelis, regni nostri anno VIII.“

Náš text, německý i český, je převzat v podstatě z knihy E. ŠIMKA, Chebsko v staré době, Brno 1955, str. 316 a 317, pozn. 169, je však srovnán s německým textem v EMLEROVÝCH Regestech III, 804, str. 322—323.

16.

KNIHA ROŽMBERSKÁ. (První polovina 14. století.)

V první polovici 14. století agenda ústředních instancí státního aparátu vzrostla u nás tak, že byla poptávka po pravidlech, jimiž se chod těchto úřadů měl řídit. Nejcitelnější byl tento zjev u šlechtických soudů sněmovního charakteru, jimiž byly v Čechách i na Moravě t. zv. soudy zemské, na kterých si šlechta — jak sama říkala — podle starých obyčejů „svobodně nalézala právo“. Živelně objevila se tak ve 14. století soukromá sepsání českého práva, především práva šlechtického („zemského“) s hlavním cílem, zaznamenatí pravidla jednání i rozhodování především u pražského zemského soudu. Máme tu první české právní knihy.

Nejstarší z nich je t. zv. Kniha rožmberská nazývaná tak proto, že buď vznikla anebo alespoň byla v používání u náčelníka panského rodu Rožmberků, snad u toho z nich (Petra z Rožmberka), jenž je v této době nejvyšším zemským sudím.

kníže a švagr, český a polský král Jan v bitvě u Mühldorfu proti našim a říše nepřátelům Fridrichovi a Jindřichovi, bratřím, vévodům rakouským, kteří i se svými pomocníky byli zajati v předvečer svatého Michala, zastavujeme mu Cheb, město a zemi s tvrzemi Hohenberkem, Seberkem, Kynšperkem, s panstvím, právy, fojtstvími, kláštery, hradními lény, židy, many, užitky a se vším, co k tomu náleží, za deset tisíc hřiven stříbra, jedna hřivna po třech librách hallských, a také za (těch) deset tisíc hřiven stříbra, které jsme mu již dříve na to upsali, jak na to měl náš list, a to tak, že má toto město, zemi a tvrze držeti a užívatí bez jakéhokoliv omezení on i jeho dědicové... tak dlouho, až my neb naši následníci v Říši je od něho nebo od jeho dědiců za jmenovaných dvacet tisíc hřiven stříbra opět vykoupíme. Dáno v Řezně 1. p. 1322, v pondělí po sv. Michalu, v 8. roce naší královské vlády.“